

Fra representanten Marit Knutsdatter Strand (SP)

Norge deltar i en rekke samarbeidsprogrammer i regi av eller i samarbeid med EU. For å delta i disse må Norge som regel bidra etter en kostnadsnøkkel basert på økonomiens størrelse. Kan statsråden redegjøre for Norges årlige kostnad knyttet til alle EU-programmer Norge deltar i, inkludert EØS/Norges-midlene, samt hvor mye penger vi får tilbake igjen årlig 2021-2024 (anslag av ringvirkninger ikke nødvendig), totalt og per program, i kroner?

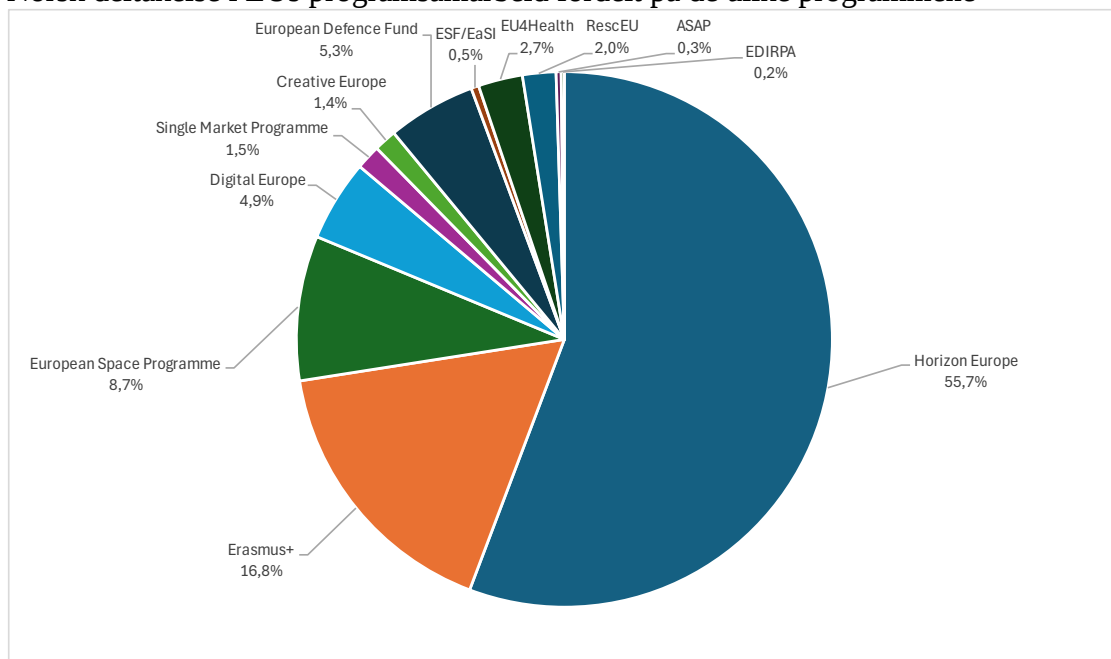
Utenriksministerens svar:

I perioden 2021-2027 deltar Norge i de 12 EU-programmene som omtales nedenfor. I denne perioden har EU lagt opp til større synergi og samfinansiering av programmene for bedre å håndtere og løse felles oppgaver som blant annet det grønne skiftet, gjenoppbyggingen etter covid-19, styrke innovasjonen og øke digitaliseringen. Norge innbetaler hvert år en kontingent for deltakelse i EUs programmer og byråer. Kontingenten omfatter:

- Prosjekter under programsamarbeidet 2014-2020 eller tidligere
- Prosjekter under programsamarbeidet 2021-2027
- Retur av ubrukte prosjektmidler fra to år tilbake i tid
- Norges bidrag til drift av de EU-byråer vi deltar i

Grunnlaget for den norske kontingentinnbetaling er de budsjettene som ble vedtatt ved etableringen av de enkelte programmene. Det er store variasjoner i kontingentkostnaden for hvert program fra år til år. Dette skyldes spesielt utviklingen av valutakursen og den såkalte proporsjonalitetsfaktoren. Sistnevnte er Norges andel av totalbudsjettet, og defineres som størrelsen på Norges BNI i forhold til EØS-land (EU27 og EØS/EFTA3). Denne varierer fra år til år avhengig av utviklingen av BNI i Norge og i EU.

Norsk deltakelse i EUs programsamarbeid fordelt på de ulike programmene

Estimert budsjett for norsk deltakelse i EUs programmer 2021-2027 i mill. euro

EUR Million	Total EU budget '21-'27	Estimated Norwegian contribution '21-'27
Horizon Europe	91 730,00	2 485,88
Erasmus+	27 595,00	747,82
European Space Programme	14 390,00	389,97
Digital Europe	8 077,00	218,89
Single Market Programme	2 439,00	66,10
Creative Europe	2 236,70	60,61
European Defence Fund	8 779,00	237,91
ESF/EaSI	762,00	20,65
EU4Health	4 400,00	119,24
RescEU	3 320,00	89,97
ASAP	500,00	13,55
EDIRPA	310,00	8,40
Total	164 538,70	4 459,00

Årlig kontingentinnbetaling for deltakelse i EUs programmer 2021-2025

ppf	2,51 %	2,33 %	2,74 %	3,37 %	2,58 %
EUR	2021	2022	2023	2024	2025 (TBC)
Horizon Europe	48 414 870	231 628 619	269 998 384	349 897 619	280 515 881
Erasmus+	51 613 566	74 638 874	88 030 532	126 474 648	109 207 493
European Space Programme	19 791 249	36 777 031	67 724 730	70 016 032	48 812 266
Digital Europe	2 659 985	19 679 582	33 347 268	36 815 166	17 677 152
Single Market Programme	2 858 868	5 214 896	7 731 054	10 452 300	9 782 585
Creative Europe	3 840 980	7 761 975	5 649 270	10 123 411	10 706 498
European Defence Fund	390 907	12 149 505	8 794 430	24 296 338	29 173 405
ESF/EaSI	907 531	1 338 034	1 545 543	2 614 710	1 784 862
EU4Health	2 033 000	7 932 850	15 041 089	18 947 743	11 876 125
RescEU	5 846 107	12 733 230	12 592 663	16 673 768	14 839 539
ASAP	0	0	0	2 645 450	3 096 000
EDIRPA	0	0	0	3 397 400	2 580 000
Total payments 2021-2025	138 357 063	409 854 596	510 454 963	672 354 585	540 051 806

Den store økning i proporsjonalitetsfaktoren fra 2023 til 2024 skyldes den betydelige økning av norsk BNI i 2021 grunnet ekstraordinært gassalg til Europa i 2021/22. I 2025 har proporsjonalitetsfaktoren sunket til et mer normalt nivå. Det er to års forsinkelse mellom utviklingen av BNI og beregning av proporsjonalitetsfaktoren.

Oversikt over de fem største programmer Norge deltar i

Når en skal vurdere verdien av norsk deltakelse i EUs programsamarbeid, må man også se utover det rent finansielle. Vår deltakelse gir norske bedrifter, utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer og offentlig sektor verdifull tilgang til nettverk, infrastrukturer, markeder, kapital og banebrytende kunnskap. Dette representerer en betydelig merverdi som det er vanskelig å tallfeste betydningen av.

Under vil jeg omtale nærmere resultatene for de fem største programmene Norge deltar i. Disse utgjør til sammen 91 % av totalbudsjettet for norsk deltakelse. Ønskes mer utfyllende informasjon om programdeltagelsen, må det rettes til ansvarlig fagstatsråd.

Horisont Europa

Norsk returandel er definert som Norges andel av alle utlyste (tilgjengelige) midler. Tabellen nedenfor viser tildelt retur til Norge i 2021-2024, samt norske returandeler, per år i Horisont Europa. Resultatene fra EUs rammeprogram rapporteres i euro. For å unngå effekten av endringer i kronekursen brukes euro i rapporteringen. Så langt har norske aktører mottatt 3,31 % av den totale konkurranseutsatte finansieringen. Dette plasserer Norge på en 8. plass av totalt 140 land som deltar i Horisont Europa.

Gjennom Horisont Europa har norske aktører totalt sett fått tilgang på forskning og innovasjon verdt 87 mrd. kroner. Utover de midlene som har gått direkte til Norge inkluderer beløpet også midler som har gått til aktører fra andre land i samarbeidsprosjekter med Norge. Det viser blant annet at norske miljøer får tilgang til forskning, nettverk, markeder og infrastruktur til en verdi langt utover det beløpet som Norge selv mottar fra EU. Dette beløpet har vi dessverre ikke fordelt per år.

Resultatene kommer også Norge til gode i form av forskning av høyere kvalitet, mer innovative miljøer, bedre offentlige tjenester og en mer konkurransedyktig næringssektor. Deltakelsen knytter næringslivet, forsknings- og utdanningsinstitusjoner, regioner og kommuner, og ideelle organisasjoner til Europa. Tidligere kost-nytte-analyser har vist at fordelene ved å delta i Horisont Europa oppveier kostnadene, spesielt når man tar hensyn til effekter som ikke kan prissettes.

	2021	2022	2023	2024 (ukomplette tall)	Totalt:
Mill. EUR	280,2	478,2	483,3	150,0	1 391,7
Norsk returandel	3,00 %	2,97 %	4,31 %	2,77 %	3,31 %

Erasmus+

Erasmus+-programmet gjennomføres hovedsakelig som et desentralisert program, noe som betyr at Europakommisjonen overlater forvaltning av programmet til nasjonale Erasmus+-kontorer. Ca. 80 % av midlene i Erasmus+-programmet (2021-2027) tildeles direkte til nasjonalkontorene.

I perioden 2021-2024 har Norge fått tildelt 160 millioner euro i desentraliserte prosjektmidler. Hoveddelen av disse midlene utlyses og tildeles direkte til norske aktører som mobilitetsmidler. Resterende midler utlyses og tildeles til samarbeidsprosjekter som koordineres av norske aktører. Norske aktører tildeles også midler fra andre lands nasjonalkontorer når de er partnere i samarbeidsprosjekter. Det finnes ikke felleseuropeiske systemer for å vite eksakt hvor mye som tilfaller norske partnere, men vi vet at norske partnere deltar i prosjekter til en verdi av 75,8 millioner euro.

I tillegg til prosjektmidler mottar de norske nasjonalkontorene midler til drift, tverrnasjonale samarbeidsaktiviteter og midler til arbeid med felleseuropeiske løsninger som kommer norske aktører til gode. Dette inkluderer blant annet Euroguidance, eTwinning, Europass og EPAL.

De siste ca. 20% av Erasmus+-midlene, såkalte sentraliserte midler, deles ut etter konkurranse på europeisk nivå. I regjeringens Strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet (2021-2027), er det satt kvantitative mål for norsk deltakelse i de sentraliserte prestisjetiltakene. Norske aktører gjør det godt i de sentraliserte utlysningene, og så langt har norske aktører overoppfylt målene i fire av fem tiltak. Dette gjelder norsk deltakelse i europeiske universitetsallianser, sentre for fremragende fag- og yrkesopplæring, europeiske lærerakademier og innovasjonsallianser. Målet for deltakelse i Erasmus Mundus-samarbeid ligger godt an til å oppfylles i løpet av perioden.

European Defence Fund

Norsk deltakelse i EDF er en del av regjeringens forsvarsindustrielle strategi. EDF er et flerårig EU-fond som skal stimulere til standardisering og felles utvikling av militære kapasiteter. EDF dekker både forskning, utvikling og i noen tilfeller produksjon av forsvarsmateriell. Deltakelse gir tidligfase tilgang på felles kapabilitetsutvikling i EU og strategisk plassering av norsk industri i verdikjeden til den europeiske forsvarsindustribasen. Dette er viktig for å bidra til at EDF-prosjekter også er relevante for norske kapabilitetsbehov.

Norges årlige bidrag til EDF er i overkant av 300 mill. kroner. EDFs tredje årlige tildeling ble offentliggjort i juni 2024, hvor 16 prosjekter med norsk deltakelse vant frem. Om lag 4 mrd. euro går nå til 157 ulike prosjekter, hvorav 51 har norsk deltakelse. Norske aktører mottar om lag 1.3 mrd. kroner av denne tildelingen. I 2025 mottar norske virksomheter 109 mill. euro i tildelinger fra kommisjonen fordelt på 44 unike bedrifter og institutter.

Romprogrammet

Norge deltar i EUs romprogram for perioden 2021-2027. Samlet budsjetttramme på EUs side er 14,88 mrd. euro og Norge betaler ut fra størrelsen på vårt bruttonasjonalprodukt. Dette justeres årlig. I 2025 utgjør dette 2,58% av programmets ramme.

Hensikten med deltakelsen er å sikre at vi har tilgang til tjenester og at vi solidarisk betaler for tjenester innen særlig posisjon, navigasjon og tid (PNT), og jordobservasjon. Norge har, i motsetning til deltakelse i ESAs (Den europeiske romorganisasjonen) programmer, ikke konkrete målsettinger knyttet til norsk retur i EUs romprogrammer.

År	Utbetaling (NOK)	Tildelte kontrakter (NOK)
2021	408 982 368	328 110 700
2022	476 793 265	445 742 300
2023	877 308 958	388 993 500
2024	851 495 461	9 337 800
Sum	2 614 580 052	1 172 184 300

Returen er best for jordobservasjonsprogrammet Copernicus, og svakere på andre områder som PNT.

Det vil være variasjoner i utbetalingene som følge av programmets fremdrift og endringer i valutakurs. Utbetalingene økte betydelig fra 2022 til 2023. Årsaken er primært forsinkelser i programmet fra 2021 som først kom til utbetaling i 2023. Årsaken til høye utbetalinger i 2024 er særlig at Norge dette året hadde en andel på 3,37%. I 2025 er forventet utbetaling 579,7 mill. kroner.

For 2024 har vi ikke mottatt endelig rapportering av tildelte kontrakter. Vi forventer derfor betydelig høyere tall.

Programmet for et digitalt Europa (DIGITAL)

Det totale norske bidraget til Programmet for et digitalt Europa (DIGITAL) er estimert til 218 mill. euro. Estimater er usikkert og vil avhenge av endelig budsjett for programmet, valutakurser og proporsjonalitetsfaktoren. I praksis vil utgiftene fordele seg ujevnt gjennom syvårsperioden. Prosjekter som settes i gang mot slutten av programperioden vil kunne fortsette etter at programperioden formelt er avsluttet. Programutgiftene vil derfor kunne bli spredt over et lengre tidsrom enn syv år. På grunn av faktorene som det er redegjort for over vil den totale kostnaden for programmet ikke være kjent før programmet er avsluttet.

Om man for enkelhets skyld tar utgangspunkt i et totalt bidrag på 2 mrd kroner, og fordeler dette over ti år, blir den gjennomsnittlige årlige kostnaden (inkludert etterslep) for deltakelse i programmet 200 millioner kroner per år. Dette er en forenkling siden den årlige kostnaden vil variere med aktiviteten i programmet og andre faktorer som påvirker det totale bidraget.

For perioden 2021-24 har norske aktører foreløpig mottatt ca. 29,8 mill. euro i støtte fra programmet. Det understrekes at programmet har betydelige andre komponenter enn utbetaling av prosjektstøtte. For eksempel bygges det i regi av programmet felleseuropeisk kapasitet på områder som tungregning, kunstig intelligens og digital sikkerhet som Norge gjennom deltakelse i programmet kan dra nytte av. Å kun vurdere retur fra programmet i form av prosjektstøtte gir ikke noe godt bilde. DFD har satt i gang en undersevaluering av norsk deltakelse i programmet som vil foreligge mot slutten av 2025.

EØS-midlene

I tillegg til de vanlige EU-programmene kommer EØS-midlene som har sin basis i EØS-avtalens artikkel 115 – 117 og som forhandles på periodebasis. EØS-midlenes målsettinger er å bidra til å redusere sosiale og økonomiske forskjeller i EØS, samt styrke de bilaterale forbindelsene mellom Norge og de 15 mottakerlandene.

Det er naturlig å se den siste EØS-middelperioden 2014 – 2021 under ett. Denne perioden er i en avsluttende fase, og det tas forbehold om at tallene ikke er endelige. Dette skjer først ved formell avslutning av finansieringsperioden. Midlene forvaltes av nasjonale programoperatører i mottakerlandene og er i all hovedsak søknadsbasert. Norske aktører kan kun være partnere i prosjekter gitt midlenes overordnede målsettinger om økonomisk og sosial utjevning.

Av en totalallokering til finansieringsperioden på 2, 8 milliarder euro, har 2,4 milliarder euro blitt utdelt i prosjektstøtte fordelt på 6 672 prosjekter. Av disse prosjektene har 2 197 hatt partnere fra Norge med et foreløpig estimat til de norske partnere på 236,8 millioner euro.